

Sygn. akt III AUa 364/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.) SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 15 stycznia 2015 r. w Szczecinie

sprawy A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 5 marca 2014 r. sygn. akt VII U 1692/13

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,
2. zasądza od A. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Beata Górską SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 364/14

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 23.07.2013 odmówił ubezpieczonemu A. P. prawa do emerytury pomostowej, ponieważ nie udowodnił wymaganego, co najmniej 10 lat, okresu pracy w szczególnych warunkach, wg punktu 22 załącznika nr 1 do ustawy z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych. Organ rentowy wyjaśnił, że nie uwzględnił do prac w szczególnych warunkach okresów 27.06.1977/23.04.1978 i 13.05.1980/21.02.2001 z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku steward gospodarczy, ponieważ pracodawca w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach jako podstawę prawną podał zarządzenie

Ministra Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z 15.08.1983 r., a powinien powołać się na wykaz stanowisk stanowiący załącznik nr 1 lub nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Z powyższą decyzją nie zgodził się ubezpieczony, który wniósł o uznanie, że w okresie 27.06.1977/21.02.2001 pracował w warunkach szczególnych i o przyznanie prawa do emerytury pomostowej. Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 5 marca 2014 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał A. P. prawo do emerytury od złożenia wniosku z 12.07.2013 r.

Sąd okręgowy ustalił, że A. P., ur. (...), ukończył 55lat (...) r. Wniosek o emeryturę pomostową złożył 12.07.2013 r. Stosunek pracy łączący z (...) Sp. z o. o. zakończył się 9.07.2013. Legitymuje się ponad 32-letnim okresem składkowym i nieskładkowym. A. P. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w S. w okresie 27.06.1977/21.02.2001; w okresie 25.04.1978/14.04.1980 odbywał zasadniczą służbę wojskową, po czym podjął pracę z dniem 13.05.1980 r. W Przedsiębiorstwie (...) w S. w ww. okresie pracował w pełnym wymiarze czasu jako rybak morski - steward gospodarczy. Pracował bezpośrednio na jednostkach pływających, w tym na statku-przetwórni, będąc członkiem załogi pływającej. Legitymuje się stażem pracy w warunkach szczególnych jako rybak morski - steward gospodarczy w łącznym wymiarze ponad 10 lat.

Sąd okręgowy rozważył, że odwołanie było uzasadnione. Wskazał, że prawo do emerytury pomostowej mają osoby, które urodziły się po 31.12.1948 i wykonywały pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze co najmniej 15 lat. Uwzględnia się okresy, w których były wykonywane prace na podstawie przepisów obowiązujących przed 1.01.2009, jak też okresy, w których wykonywane były prace, ale tylko te wymienione w nowych wykazach prac w ustawie o emeryturach pomostowych, ww. okresy są sumowane. Warunki nabywania prawa do emerytury pomostowej określa ustawa z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U z 2008 r. Nr 237, poz. 1656 ze zm.). Stosownie do art. 4 ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 roku,
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat,
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn,
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn,
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 roku wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS,
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 roku wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3,
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Jednak dla niektórych grup zawodowych ustalone są w art. 5 - 11 ustawy odrębne warunki przechodzenia na emeryturę pomostową w wieku niższym, niż 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn. Dotyczy to takich rodzajów prac, w przypadku których - ze względu na większe obciążenia psychiczne i fizyczne towarzyszące ich wykonywaniu - ustawodawca dopuścił wcześniejsze przejście na emeryturę pomostową. Uprawnienia takie posiadają między innymi pracownicy wykonujący prace rybaków morskich. Zgodnie z art. 8 cyt. ustawy pracownik wykonujący prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli: 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat.

Natomiast w myśl art. 49 ustawy, prawo do tego świadczenia przysługuje również osobie, która: 1) po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Sąd okręgowy rozważył, że ubezpieczony wraz z wnioskiem o emeryturę przedłożył świadectwo pracy w warunkach szczególnych z 21.02.2001, z którego wynikało, że w okresie zatrudnienia w (...) w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę rybaka morskiego na stanowisku stewarda gospodarczego tj. zgodnie z wykazem B działu IV poz. 4 pkt 19 Zarządzenia Nr 24 Ministra Kierownika (...) z 15.08.1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej. W ocenie sądu okręgowego udowodniony został fakt wykonywania pracy w warunkach szczególnych (rybak morski) oraz okres świadczenia tej pracy. Sąd okręgowy wskazał, że pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych jest analogiczny do pkt. 4 Działu IV wykazu B zarządzenia z 1983 - oba przepisy dotyczą pracy rybaków morskich. Uznał, że przedłożone przez ubezpieczonego dokumenty zostały wydane na podstawie obowiązujących do 2009 roku przepisów i stanowiły wystarczający dowód spełnienia warunków do uzyskania emerytury pomostowej, zaś organ rentowy dokonał błędnej wykładni art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych. Jednocześnie sąd okręgowy uznał celowość zakwalifikowania pracy ubezpieczonego jako rybaka morskiego, pomimo że zajmował stanowisko stewarda gospodarczego; dla sądu jasnym było, że tego rodzaju praca na statku rybackim wykonywana być musiała, podobnie jak i praca np. kucharza okrętowego w warunkach szczególnych. Cechą charakterystyczną tej pracy były warunki jej wykonywania - bezpośrednio na jednostce pływającej, na otwartym morzu, w wielomiesięcznym rejsie.

Apelację od wyroku złożył organ rentowy zarzucając: obrazę przepisów prawa materialnego, art. 49 w zw. z art. 8 ustawy z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1656 ze zm.) przez uznanie, że ubezpieczony w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w S. od 27.06.1977 do 21.02.2001 wykonywał prace rybaka morskiego tj. pracował na stanowisku wskazanym w poz. 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych i w konsekwencji przyznanie emerytury pomostowej; sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego materiału dowodowego w sprawie wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: art. 233 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na dokonaniu tej oceny wbrew treści świadectwa pracy w szczególnych warunkach z 21.02.2001 r. potwierdzającego wykonywanie przez wnioskodawcę pracy na stanowisku stewarda gospodarczego i uznaniu, że ubezpieczony wykonywał pracę rybaka morskiego. Organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, nadto zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Organ rentowy wskazał, iż praca stewarda gospodarczego nie jest wymieniona w załączniku do ustawy o emeryturach pomostowych jako praca w szczególnych warunkach i nie mogła być traktowana jako praca rybaka morskiego. Wyraził pogląd, że zapis ujęty pod pozycją 22 załącznika do ustawy należy interpretować ściśle, bowiem nabycie prawa do takiej emerytury jest swoistym przywilejem i nie można stosować wykładni rozszerzającej przepisów, a w szczególności jeżeli chodzi o rodzaj pracy, jej charakter czy też stanowisko pracy.

Sąd apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja organu rentowego jest uzasadniona.

Zdaniem sądu apelacyjnego sąd okręgowy dokonał błędnego ustalenia charakteru pracy ubezpieczonego i w efekcie błędnej subsumcji, czym naruszył prawo materialne - art. 49 w zw. z art. 8 ustawy z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1656 ze zm.). W sprawie ostatecznie istotną kwestią pozostała ocena przesłanki pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych w wymiarze co najmniej 10 lat jako rybaka morskiego w rozumieniu zapisu załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych pod pozycją 22, przy bezspornym ustaleniu, że ubezpieczony faktycznie wykonywał pracę stewarda gospodarczego na jednostce pływającej, na otwartym morzu, w wielomiesięcznych rejsach. Zatem by rozstrzygnąć, czy na potrzeby ustalenia prawa ubezpieczonego do emerytury pomostowej, z art. 8 w zw. z art. 49 ustawy z 19.12.2008 r. praca stewarda gospodarczego mogła być

utożsamiona z pracą rybaka morskiego, należało szczegółowo ustalić fakty. W oparciu o dokumenty zebrane w postępowaniu pierwszo instancyjnym sąd apelacyjny ustalił, że ubezpieczony ukończył (...) Szkołę (...) i od 27.06.1977 r. został przyjęty do pracy w Przedsiębiorstwie (...) w S. na stanowisko rybaka; pracował do 24.04.1978, po czym w okresie 25.04.1978/12.05.1980 odbywał służbę wojskową. Do pracy wrócił od 23.05.1980 na stanowisko rybaka, na którym pracował 13.04.1982. Z dokumentacji przebiegu pracy wynika, że 13.07.1981 trafił do szpitala. Od 18.09.1981 do 13.04.1982 był rybakim w rezerwie (nie zamustrowany na żadnym statku, k. 24 przebieg służby w a.o.). Z dniem 14.04.1982 ubezpieczony wyraził zgodę na wykonywanie obowiązków stewarda na czas nieokreślony (k.40 a.o.); w takim charakterze pracował od 14.04.1982 do końca zatrudnienia tj. 21.02.2001 r. Do obowiązków ubezpieczonego na stanowisku stewarda zasadniczo należało: -prowadzenie bieżącej dokumentacji w zakresie gospodarki sprzętem, -prowadzenie inwentarza hotelowego, -przyjmowanie mienia statkowego, -okresowe inwentaryzacje, -zaopatrzenie i sprzedaż artykułów kantynowych, -prowadzenie gospodarki spirytusem technicznym, -opracowywanie zapotrzebowania na sprzęt, -współdziałanie w organizacji życia kulturalnego i sportowego statku, -wnioskowanie w sprawie obciążeń członków załogi, -wnioskowanie w sprawie zapotrzebowania na sprzęt. (k.34, 34). Z powyższego wynika, że ubezpieczony jako rybak pracował w okresie 27.06.1977/13.04.1982, w tym służba wojskowa, ale też okresy choroby, tj. prawie 5 lat. Pozostały okres, czyli ponad 19 lat to praca stewarda, która poza miejscem świadczenia nie miała nic wspólnego z pracą rybaka.

W ocenie sądu apelacyjnego trafnie argumentował organ rentowy, że nie można było utożsamiać pracy stewarda z pracą rybaka morskiego tylko dlatego, że steward pracował na statku rybackim i był członkiem załogi pływającej. Dla uzasadnienia tej tezy należy przypomnieć, co bezsprzecznie nie budzi wątpliwości orzeczniczych, że w wyniku reformy systemu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z regulacjami ustawy z 17.10.1998 r. o emeryturach i rentach, uległa stopniowej likwidacji możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę. Tym samym ustawodawca odszedł o rozbudowanego dotychczas systemu świadczeń społecznych. Natomiast cel ustawy o emeryturach pomostowych był dalej idący. W zamierzeniu ustawodawca dążył do zawężenia grona uprawnionych do emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, do ściśle zamkniętego kręgu podmiotów, zdefiniowanych charakterem wykonywanej pracy, i tym samym odstąpienie od szerokiego katalogu prac zamieszczonych w dotychczasowych wykazach stanowiących załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43). Zgodnie z zapisem art. 3 ust. 1, 2 i 3 ustawy z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych: Prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiając przed pracownikami wymaganie przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Przy czym, w myśl ust. 2. art. 3 w każdym przypadku są to prace determinowane siłami natury pod ziemią, na wodzie, pod wodą i w powietrzu. Celowo ustawodawca nie definiował stanowisk pracy, lecz położył nacisk na charakter wykonywanej pracy, którą określił bardziej lub mniej ogólnie, ale też zamieścił prace określone precyzyjnie. Nie sformułował jednak ustawowych definicji poszczególnych prac. Wydaje się to oczywiste, bowiem w przypadku definiowania poszczególnych rodzajów prac, konieczne byłoby załączenie kolejnego wykazu, wyjaśniającego treść zapisów załączników, analogicznego do dotychczasowych wykazów resortowych. W ocenie sądu apelacyjnego, odstąpienie ustawodawcy od prawnego definiowania poszczególnych prac, w nawiązaniu do celu ustawy pozwala przyjąć, że prace te, jako pojęcia prawne powinny być interpretowane zgodnie ze wskazaniem wynikającymi z art. 3 ust. 1 i 2 ustawy i nie mogą prowadzić do rozszerzenia kręgu beneficjentów poza ten, wyznaczony brzmieniem przepisów. To oznacza, że w drodze interpretacji prawnych nie powinno dochodzić do sytuacji, że beneficjentem ustawy zostaje pracownik nie wykonujący pracy oznaczonej w zamkniętym katalogu prac, kwalifikowanej jako wykonywana w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, lecz pracę zbliżoną rodzajowo. W judykaturze aprobowany jest przecież pogląd, że charakter emerytur w niższym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i emerytur pomostowych jest odrębny, a zatem nie wszyscy uprawnieni do emerytur w niższym wieku z racji wykonywania tego rodzaju prac nabyliby obecnie prawo do emerytur

pomostowych (wyrok SN, 13.03.2012, II UK 164/11). Również w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się, że w ustawie o emeryturach pomostowych nastąpiła zasadnicza zmiana konstrukcyjna określenia wykazów prac szczególnych, której celem było ich zobiektywizowanie; w wykazach stanowiących załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych zostały wskazane jedynie te prace, które spełniają kryteria zawarte w art. 3 ust.1 i 2 ustawy (wyroki TK: 3.03.2011, K 23/09 OTK 2011.2A.8; 25.11.2010, K 27/09 , OTK 2010.9A.109)

Warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej określa art. 4 ustawy z 19.12.2008 r. m. in. wskazując na wymóg okresu pracy w warunkach szczególnych co najmniej 15 lat. Kwalifikowanym, w stosunku do art. 4 ustawy, rozwiązaniem prawnym jest natomiast art. 8 ustawy, zgodnie z którym pracownicy wykonujący prace wymienione w punkcie 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, czyli prace nurka lub kesoniarza, prace w komorach hiperbarycznych, prace rybaków morskich i prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prace rozbiórkowe związane z ich usuwaniem, nabywają prawo do emerytury pomostowej - po spełnieniu warunków z art. 4 pkt 1, 4-7 ustawy - jeżeli osiągnęli wiek co najmniej 55 lat mężczyzna i posiadają okresy ww. pracy wynoszące co najmniej 10 lat. Prawo do emerytury pomostowej na podstawie art. 8 ustawy jest więc swoistym uprzywilejowaniem w sytuacji już uprzywilejowanej w odniesieniu do uregulowań powszechnego systemu emerytalnego. Prawo to zatem winno być gwarantowane tylko tym pracownikom, którzy rzeczywiście wykonują opisany rodzaj prac, które to prace, sądząc po ich charakterystyce są wyjątkowo dotkliwe dla organizmu i nie sprzyjają zachowaniu sprawności.

Dla rozstrzygnięcia mniejszej sprawy wystarczające jest zawężenie oceny do zdefiniowania pojęcia prawnego wykonywanie pracy rybaka morskiego. Sąd apelacyjny rozważył bowiem, że prawo do emerytury pomostowej w myśl art. 8 ustawy z 19.12.2008 r. nabywa pracownik wykonujący prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 20, 22 i 32 załącznika 1 do ustawy (...). Przy czym ustawodawca w analizowanym punkcie 22 załącznika 1 do ustawy posługuje się liczbą mnogą ponieważ odwołuje się do prac zakwalifikowanych w trzech kategoriach, w tym prac rybaków morskich. Natomiast w odniesieniu do pojedynczego podmiotu dochodzącego prawa do emerytury pomostowej wymóg pracy w warunkach szczególnych nie będzie sprowadzał się do wykazania wykonywania prac rybaków morskich, lecz do wykazania wykonywania pracy rybaka morskiego. Należy zatem w konkretnej sprawie odczytać znaczenie pojęcia prawnego wykonywanie pracy rybaka morskiego, nie zaś w liczbie mnogiej - wykonywanie prac rybaków morskich. Zdaniem sądu apelacyjnego pojęcie prawne wykonywanie pracy rybaka morskiego jest semantycznie zdefiniowane przez potoczne rozumienie pojęcia rybak. Słownik języka polskiego definiuje: rybak «człowiek trudniący się zawodowo łowieniem ryb» (<http://sjp.pwn.pl/>). Zatem prosta interpretacja językowa prowadzi do wniosku, że wykonywanie pracy rybaka morskiego polega na zawodowym łowieniu ryb na morzu. Tak zdefiniowana praca rybaka morskiego, wykonywana na wodzie w warunkach determinowanych siłami przyrody, jest niewątpliwie wyjątkowo uciążliwa, i jako taka uzasadnia uznanie ustawodawcy jej szczególnej kwalifikacji prawnej; kwalifikowana forma uprzywilejowania sprowadza się do skrócenia okresu pracy w warunkach szczególnych z 15 do 10 lat, jak też obniżenia wieku emerytalnego o dalsze 5 lat, z 60 lat do 55.

W ocenie sądu apelacyjnego w rozpoznawanym przypadku nie ma podstaw do dalej idącej wykładni pojęcia prawnego wykonywanie pracy rybaka morskiego. Znaczenie zapisu art. 8 w zw. z punktem 22 załącznika 1 do ustawy z 19.12.2008 r. nie budzi wątpliwości i wprost umożliwia ustalenie treści normy prawnej zawartej w tym przepisie, mianowicie prawo do emerytury pomostowej kwalifikowanej z uwagi na wiek i staż pracy w warunkach szczególnych przysługuje tylko pracownikowi, który wykonywał wyjątkowo uciążliwą pracę polegającą na zawodowym połowie ryb na morzu. W powszechnym odbiorze każdy stwierdza, że praca rybaka to łowienie ryb. Zdaniem sądu apelacyjnego pojęcie wykonywanie pracy rybaka morskiego nie jest więc ogólne, ponieważ zawiera konkretny przekaz semantyczny, który ustawodawca wprowadził do języka prawnego na potrzeby i dla realizacji celów ustawy o emeryturach pomostowych. Nie można przy tym stwierdzić, że pojęcie to ma swoje szczególne znaczenie przypisane w języku prawnym, odmienne od języka potocznego. Jakkolwiek pojęciem tym - w bardzo szerokim rozumieniu, bo uznawał, że prace rybaków morskich wykonują pracownicy wpisani na listę członków załogi statku - posługiwał się akt prawa resortowego, czyli Zarządzenia Nr 24 Ministra Kierownika (...) z 15.08.1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej (wykaz A, dział VIII pkt 9, wykaz B, dział IV, pkt 4), to jednak nie jest to wiążący akt prawny; nie może więc wprowadzać do języka prawa definicji prawnych. Natomiast

przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze posługują się tożsamą treścią: prace rybaków morskich, bez dalej idącej definicji (Wykaz B, Dział IV pkt 4, Wykaz A Dział VIII pkt 9). Brak zatem wiążących prawnie aktów, które pozwalałyby uznać, że ustawodawca nadał pojęciu wykonywanie pracy rybaka morskiego znaczenie inne od potocznego. W takiej sytuacji - gdy brak dostatecznego uzasadnienia dla nadania słowom języka prawnego szczególnego znaczenia - dyrektywy wykładni nakazują przyjąć znaczenie, jakie wynika z języka potocznego. Zatem, to potoczne rozumienie pojęcia wykonywanie pracy rybaka morskiego powinno wyznaczać jego rozumienie prawne. Zdaniem sądu apelacyjnego, nie ma też żadnych podstaw by przyjmować, że ustawodawca zachował się nieracjonalnie i wyręczając go, nadawać użytemu w ustawie pojęciu inne znaczenie semantyczne poprzez przeprowadzenie wykładni historycznej.

W ocenie sądu apelacyjnego, żeby zdefiniować prawne pojęcie wykonywanie prac rybaków morskich nie trzeba sięgać do przepisów resortowych, które jako nie wiążące akty prawa nie definiują pojęć prawnych. Przypisywanie temu pojęciu innej treści niż to wynika z jego semantyki stanowi interpretację rozszerzającą i w rezultacie prowadzi do zaprzeczenia *retio legis* ustawy. Należy bowiem pamiętać, że intencją ustawodawcy wprowadzającego nowe świadczenie w formie emerytur pomostowych było ograniczenie katalogu prac kwalifikowanych dotychczas jako prace w warunkach szkodliwych i w efekcie stopniowe wygaszanie prawa do świadczeń z tytułu prac w warunkach szkodliwych. Tymczasem kształtuje się praktyka orzecznicza, związana z interpretacją pojęcia wykonywanie prac rybaków morskich, uznająca za prace rybaków morskich te wszystkie prace, które są wymienione w Zarządzeniu Nr 24 Ministra Kierownika (...) z 15.08.1983 r. To z kolei oznacza objęcie dyspozycją definiowanego pojęcia prac wszystkich pracowników wpisanych na listę członków załogi statku - wg wykazu A dział VIII pkt 9.1, bądź - wg wykazu B dział IV, prac na 18-u stanowiskach od kapitana, oficerów przez rybaków do stanowisk opisanych w pkt 4. 19 zapisu Zarządzenia tj. pracą rybaka morskiego są prace wykonywane na stanowiskach: (...) 19/ pozostałe etatowe stanowiska pracy na statku do wykonywania rybołówstwa morskiego, wymienione w Układzie Zbiorowym Pracy dla rybaków morskich. Należy zauważyć, że w tej ostatniej kategorii mieści się od 234 do 23 członków załogi (w zależności od typu statku) do której zalicza się stanowiska oficerskie i nieoficerskie, służby mechanicznej, pokładowej, administracyjno gospodarczej, przeładunkowo przetwórczej, a nawet szpital - wg załączników nr 1a, 1b, 1c do Układu Zbiorowego Pracy dla Rybaków Morskich z 17.01.1975 r. W ocenie sądu apelacyjnego taka wykładnia przepisu prowadzi do stanu, że prawo do emerytur pomostowych będzie gwarantowane wszystkim członkom załogi na statkach transportowych w jakikolwiek sposób związanych z połowem ryb; a należy tu zauważyć, że do tej kategorii statków - wg ww. załączników do UZP - zalicza się statki naukowo-badawcze, statki transportowe, statki-bazy. Przy takim rozumieniu pojęcia wykonywanie prac rybaków morskich wprowadzenie nowej regulacji Ustawa o emeryturach pomostowych, dla tej kategorii prac okazuje się bezcelowe, bowiem i tak kategorią pracowników szczególnie uprzywilejowanych emerytalnie obejmuje się wszystkie dotychczasowe stanowiska związane z obsługą statków zajmujących się połowem ryb. Tego rodzaju interpretacja przepisu przeczy intencji ustawodawcy, który przecież ostatecznie sformułował zamknięty katalog prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze, a co do tego celu ustawodawcy nie ma sporów orzeczniczych. W powszechnym odbiorze, wykonywanie prac rybaków to zawodowe zajmowanie się połowem ryb, zatem nie można przyjąć, że pojęcie jest ogólne, a jako takie powinno być wypełnione jakąś konkretną treścią. Klarowność i jednoznaczność tego pojęcia wyklucza konieczność sięgania do wykazów resortowych celem nadania pojęciu treści. Wręcz przeciwnie, sięganie do wykazów resortowych wypacza tę treść, ponieważ może doprowadzić, na podstawie Zarządzenia nr 24, poprzez wykaz B dział IV pkt 4. 1 i nast. do wniosku, że pracę rybaków morski wykonywał kapitan, oficerowie, bosman, a sięgając dalej do UZP, przez pkt 4.19 kucharz, piekarz, fryzjer, świetlicowy, kinooperator, lekarz dentyista itd. (cyt. za załącznikami 1a,b,c do UZP), jako osoby zajmujące etatowe stanowiska pracy na statku do wykonywania rybołówstwa morskiego.

W ocenie sądu apelacyjnego wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, a to co oznacza, że cech pracy o szczególnym charakterze lub w szczególnych warunkach nie mogą posiadać inne prace, chociażby zbliżone rodzajowo, których sposób wykonania i jakość mogły obniżyć się z wiekiem. Natomiast prawo do emerytury pomostowej w myśl art. 8 ustawy z 19.12.2008 r. nabywa pracownik wykonujący pracę wymienioną w punkcie 22 załącznika 1 do ustawy tj. pracę rybaka morskiego. Co do treści tego pojęcia nie ma niejasności

semantycznej, nie jest też definiowane w języku prawa w innych aktach prawnych, zatem nie ma potrzeby wykładni historycznej tego pojęcia. W sprawie okoliczność, że ubezpieczony pracował jako steward bezpośrednio na jednostce pływającej, na otwartym morzu i w wielomiesięcznych rejsach nie mogła wprost przesądzić o zakwalifikowaniu tego rodzaju pracy jako rybaka morskiego, mimo regulacji zawartej w Zarządzeniu nr 24 wykaz B pkt 4. 19 zważywszy, że z ww. ustaleń wynika diametralnie odmienny zakres obowiązków od tych przypisanych rybakom. Nie można wnioskować, że praca stewarda, zasadniczo polegająca na obsłudze pasażerów statku, wiązała się z połowem ryb i jako taka powinna być zakwalifikowana jako praca rybaka morskiego. W ocenie sądu apelacyjnego ponieważ w przepisie mowa o wykonywaniu pracy rybaka morskiego, a nie wykonywaniu pracy na jednostkach pływających w wielomiesięcznych rejsach jako członek załogi, to jednoznacznie z dyspozycji tej normy należy wyłączyć wszystkie inne rodzajowo prace. Należy też zauważyć, że praca stewarda nie została również ujęta w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43). Niemniej wymaga podkreślenia, że dla osób mieszczących się w tej drugiej kategorii, do których niewątpliwie należy zaliczyć ubezpieczonego, przepisy gwarantują inne świadczenie; mianowicie, jak słusznie argumentował skarżący, pracami w szczególnych warunkach niezależnymi od rodzaju wykonywanych prac i zajmowanych stanowisk, przy zastosowaniu jedynie kryterium miejsca świadczenia pracy, są prace na statkach żeglugi morskiej, wymienione w punkcie 23 załącznika 1 do ustawy. Zestawienie tych zapisów, z punktu 22. i 23. pozwala na wniosek, że ustawodawca rozmyślnie z prac na statkach żeglugi morskiej wyłączył i szczególnie sklasyfikował, poprzez dalej idące uprawnienia, prace rybaków morskich. Jest to podstawa do uznania, że treść pojęcia wykonywane pracy rybaka morskiego powinna być odczytana w języku potocznym, a nie w drodze wykładni historycznej odwołującej się do ww. regulacji resortowej. Zatem ubezpieczony mógłby uzyskać prawo do emerytury pomostowej uwagi na fakt świadczenia pracy na morskich jednostkach pływających (niezależnie od zajmowanego stanowiska pracy) na podstawie pkt 23 załącznika nr 1 do ustawy, niemniej musi wylegitymować się wiekiem co najmniej 60 lat.

Reasumując, w ocenie sądu apelacyjnego ubezpieczony nie spełnił przesłanki wykonywania pracy w warunkach szczególnych jako rybak morski, wynikającej z art. 49 w związku z art. 8 ustawy pomostowej, co wyklucza przyznanie prawa do emerytury pomostowej; świadczona przez niego praca na stanowisku stewarda gospodarczego nie była bowiem wykonywaniem pracy rybaka morskiego w rozumieniu regulacji z pkt 22 załącznika 1 do ustawy pomostowej.

Mając na względzie przedstawioną ocenę prawną, sąd apelacyjny na podstawie art. 386 §1 k.p.c. orzekając co do istoty sprawy, zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie ubezpieczonego.